

EEN GEZONDE GEMEENTE

Lezen:

Titus 1:1-16

Inleiding

Een gemeente heeft leiding nodig. Niet alleen om organisatorisch goed te functioneren, maar vooral om trouw te blijven aan het Woord van God. In Titus 1 laat Paulus zien welke mensen daarvoor nodig zijn, welke gevaren de gemeente bedreigen en wat het verschil is tussen een belijdenis met de mond en een leven dat daarmee overeenkomt.

De brief is gericht aan Titus, die door Paulus op Kreta is achtergelaten. Daar moest hij orde op zaken stellen en in iedere stad ouderlingen aanstellen. Dat was geen gemakkelijke opdracht. Er waren mensen die met hun woorden verwarring zaaiden en gezinnen meesleepten. Tegenover die dreiging zet Paulus de gezonde leer en een godzalige levenswandel.

Deze woorden zijn niet alleen van belang voor predikanten, ouderlingen en andere ambtsdragers. Ook ieder gemeentelid wordt aangesproken. Wij moeten ons immers afvragen welke invloed wij hebben, waaraan wij vasthouden en of onze werken overeenkomen met onze belijdenis.

Bijbelstudie

Paulus begint niet met zijn apostelschap, maar met zijn dienstbaarheid: hij noemt zichzelf een dienstknecht van God. Zijn gezag staat dus niet los van zijn afhankelijkheid. Hij is apostel van Jezus Christus, maar tegelijk dienaar. Dat bepaalt de manier waarop hij zijn taak vervult. Hij is niet gericht op eigen eer, maar op het geloof van Gods uitverkorenen en op de kennis van de waarheid die naar de godzaligheid is.

Waarheid is in deze brief nooit alleen een verzameling juiste gedachten. De waarheid heeft gevolgen voor het leven. Wie de waarheid kent, wordt daardoor geroepen tot godzaligheid: een leven waarin eerbied voor God zichtbaar wordt. Geloof en levenswandel horen bij elkaar. De hoop die Paulus noemt, is de hoop op het eeuwige leven. Die hoop rust op Gods belofte. God kan niet liegen. Daarom is de christelijke hoop geen onzekere verwachting, maar een vaste verwachting die gegrond is in Gods betrouwbare Woord.

Dat Woord is in Gods tijd geopenbaard door de prediking. Paulus heeft die prediking toevertrouwd gekregen. Hij spreekt dus niet namens zichzelf. Ook Titus ontvangt zijn taak niet

als een persoonlijke opdracht of als een middel om invloed te krijgen. Hij is Paulus' oprechte zoon naar het gemeenschappelijk geloof. Dat wijst op een geestelijke verbondenheid. Titus is door de verkondiging van het Evangelie tot geloof gekomen en staat nu zelf in dienst van datzelfde Evangelie.

Paulus spreekt hem aan met genade, barmhartigheid en vrede. Daarmee wordt duidelijk dat de gemeente en haar dienaren niet kunnen leven uit eigen kracht. Genade is onverdiende gunst, barmhartigheid ziet op Gods bewogenheid met schuldige mensen, en vrede is de vrucht van Gods verzoenende handelen. Een gemeente mag haar ambtsdragers daarom niet alleen beoordelen op bekwaamheid of daadkracht. Nodig zijn mensen die zelf leven van Gods genade.

De opdracht aan Titus is praktisch: wat nog ontbreekt, moet hij terechtbrengen en hij moet ouderlingen aanstellen. De gemeente is geen vrijblijvende verzameling mensen. Er moet orde zijn, zodat het Woord goed wordt verkondigd en de gemeente beschermd wordt. Het woord 'ouderlingen' en het woord 'opziener' leggen verschillende accenten op dezelfde verantwoordelijkheid. Zij moeten geestelijk leidinggeven en toezicht houden als huisverzorgers van God.

De eerste eis is dat iemand onberispelijk is. Dat betekent niet dat hij zonder zonde is. Wel moet zijn leven niet op een schandelijke of tegenstrijdige manier tegen hem getuigen. Zijn huwelijk en gezin worden nadrukkelijk genoemd. Hij moet één vrouw hebben en gelovige kinderen die niet bekendstaan om losbandigheid of ongehoorzaamheid. Het gezin is geen bewijs van volmaaktheid, maar wel een belangrijke plaats waar zichtbaar wordt hoe iemand leidinggeeft, gezag gebruikt en verantwoordelijkheid draagt.

Vervolgens noemt Paulus allerlei eigenschappen. Een opziener mag niet eigenzinnig zijn. Hij moet niet voortdurend zijn eigen zin doordrijven. Ook mag hij niet snel toornig zijn, verslaafd aan wijn, gewelddadig of uit op oneerlijke winst. Deze waarschuwingen raken aan macht, zelfbeheersing en geld. Wie anderen leidt, loopt het gevaar zichzelf centraal te stellen. Daarom is karakter belangrijker dan uitstraling.

Daartegenover staan eigenschappen als gastvrijheid, liefde voor het goede, matigheid, rechtvaardigheid, heiligheid en zelfbeheersing. Gastvrijheid betekent dat iemand ruimte maakt voor anderen. Liefde voor het goede gaat verder dan het vermijden van kwaad: hij verheugt zich in wat God welgevallig is. Matigheid en zelfbeheersing betekenen dat hij niet door begeerten of stemmingen wordt beheerst. Rechtvaardigheid heeft betrekking op zijn omgang met mensen, heiligheid op zijn verhouding tot God, en kuisheid op een rein leven.

Het hart van zijn taak ligt in vers 9: hij moet vasthouden aan het getrouwe Woord, overeenkomstig de leer. Een ambtsdrager moet niet steeds iets nieuws willen brengen. Hij is geroepen om vast te houden aan het betrouwbare Woord. Alleen dan kan hij bemoedigen en vermanen met de gezonde leer, en tegensprekers weerleggen.

De gemeente wordt namelijk bedreigd door ongeregelde, ijdele praters en verleiders. In het

bijzonder waren er mensen uit de besnijdenis die allerlei menselijke voorschriften en Joodse fabelen toevoegden. Zij spraken veel, maar hun onderwijs bracht geen gezonde gehoorzaamheid aan God voort. Hun motief was bovendien vuil gewin. Paulus zegt dat zulke mensen de mond gestopt moet worden. Dat betekent niet dat christenen ieder gesprek moeten vermijden, maar wel dat dwaalleer niet onbelemmerd ruimte mag krijgen. Wie hele gezinnen in verwarring brengt, moet duidelijk en beslist worden tegengesproken.

Paulus haalt een scherpe uitspraak van een Kretenzische profeet aan over de inwoners van Kreta. Hij noemt deze getuigenis waar. Daarmee bedoelt hij niet dat ieder mens op Kreta zonder uitzondering zo was, maar hij benoemt een breed aanwezige zondige cultuur van leugen, gemakzucht en onbeheerste begeerte. De kerk moet de werkelijkheid onder ogen zien. Zij mag zonde niet vergoelijken uit angst om hard over te komen.

Toch is het doel van deze scherpe bestraffing niet vernedering, maar herstel: opdat zij gezond mogen zijn in het geloof. Ook tucht en correctie moeten uiteindelijk gericht zijn op genezing. Een gezonde gemeente is niet een gemeente waarin niemand wordt aangesproken, maar een gemeente waarin mensen door de waarheid teruggeroepen worden.

Daarna maakt Paulus duidelijk dat reinheid niet allereerst in uiterlijke voorschriften ligt. Voor de reinen zijn alle dingen rein, maar voor bevlekte en ongelovige mensen is niets rein. Hun verstand en geweten zijn aangetast. Het probleem zit dus dieper dan bepaalde gewoonten of voorschriften. Een mens kan zich uiterlijk godsdienstig gedragen en toch innerlijk van God vervreemd zijn.

Het slot is indringend. Sommigen belijden dat zij God kennen, maar verloochenen Hem door hun werken. Hun mond spreekt vrome woorden, terwijl hun leven ongehoorzaam blijft. Dan wordt hun belijdenis ongeloofwaardig. Paulus noemt hen gruwelijk, ongehoorzaam en ongeschikt tot ieder goed werk.

Dat woord komt ook tot ons. De vraag is niet alleen wat wij zeggen te geloven, maar ook wat ons geloof uitwerkt in ons gezin, op ons werk, in de gemeente en in onze omgang met anderen. De gezonde leer brengt een gezonde levenswandel voort. Niet omdat wij onszelf daarmee bij God kunnen rechtvaardigen, maar omdat Gods genade ons daadwerkelijk verandert. Een gemeente blijft gezond wanneer zij vasthoudt aan Gods betrouwbare Woord, dwaalleer weerstaat en in haar leven laat zien dat zij God werkelijk kent.

Gespreksvragen

1. Wat valt op aan de manier waarop Paulus zichzelf omschrijft als dienstknecht en apostel?
2. Welke verbinding legt Paulus tussen geloof, waarheid en godzaligheid?
3. Waarom zijn genade, barmhartigheid en vrede onmisbaar voor Titus en voor de gemeente?
4. Welke betekenis heeft de eis dat een ouderling onberispelijk moet zijn?
5. Welke eigenschappen van een opziener spreken u bijzonder aan, en waarom?

6. Waarom is het vasthouden aan het getrouwe Woord zo belangrijk voor een ambtsdrager?
7. Hoe moeten we Paulus' scherpe woorden over de dwaalleraars en de inwoners van Kreta verstaan?
8. Wat betekent het praktisch dat iemand God met zijn werken kan verloochenen?